

KAKO BOMO OPREMLILI MALO ALI SREDNJO LJUDSKO KNJIŽNICO

Knjižne omare in stelaže

Kakor pri določanju prostora za malo ali srednjo ljudsko knjižnico, moramo tudi pri odpiranju njene opreme upoštevati oba vidika: Uporabnost opreme in estetski pogled na opremljeni knjižnični prostor. Pri presojanju se moramo držati zlate srednje poti in ne smemo zaiti ne v to ne v ono skrajnost. Uržeč se reka "Kar je uporabno, je tudi lepo" bi lahko povsem zanemarili estetsko podobo opremljenega prostora in bi ustvarili v knjižnici takšno vzdušje neosebne poslovnosti, da bi odbijalo obiskovalca, namesto da bi ga privabljalo v knjižnico.

Ne smemo namreč pozabiti, da mora zbuditi knjižnica v obiskovalcu, čim vstopi, občutek intimnosti. Intimno vzdušje bomo pa dosegli z ubranostjo prostora in opreme.

Takoj ko vstopi obiskovalec v knjižnico, ga mora objeti občutek tople, prijazne domačnosti. V ljudski knjižnici se lomo torej izognili uporabi kovinskih skladiščnih stelaž, čeprav po svoji uporabnosti najboljše odgovarjajo zahtevam in potrebam knjižnice. (Da ne bo nesporazumov: v članku govorim samo o opremljanju izposojnih prostorov v ljudskih knjižnicah, nikakor pa ne o njihovih skladiščih, če jih imajo, ki jih seveda opremljamo kakor v vseh drugih knjižnicah samo s pohištvom, ki ga narekuje njegova uporabnost.) Ker je namreč knjižnica zelo svetla - ali bi pa vsaj morala biti - , bi bila knjižnica, opremljena s kovinskimi stelažami, strašno suhoparno poslovna, obiskovalec se v njej ne bi počutil kaj prida ugodno in bi hitel iz nje kakor na pr. iz kakšnega urada, kamor pride le po svojih opravkih. Prav tako pa tudi ne bomo uporabljali pretežkega, temnega pohištva, najmanj v knjižnicah, ki imajo temnejše prostore, ker bi tako opremljena knjižnica zbudila v obiskovalcu dojem sakralnega, slovesnega in seveda nekaj oddaljenega, pa bi se zaradi tega počutil v njej nelagodno in bi seveda čimprej odšel iz nje. Pravilo naj bi bilo, da se uporabljajo za opremljanje knjižničnih prostorov takšni materiali, ki so toplih in vedrih barv in zbujejo videz lahkote.

U 39900026 R

To je prvenstveno les, (vendar ne temno ali celo črno pleskan), staklo, kovine, najbolje obarvane z živimi laki, (izogibajmo se pri tem sivem laku, ker zbuja mrtev videz, črno lakirani kovinski elementi v pravi kombinaciji z lesom pa lahko delujejo zelo poživljajoče na podobo knjižničnega prostora).

Dalje bomo opustili vse tiste prvine opreme, ki delajo pregrado med obiskovalcem in knjigami ter knjižničarjem, ki je njihov posrednik. Zato bomo tudi opustili klasični kos knjižničnega pohištva, ki jo spreminja v očeh obiskovalcev v nekakšno štacuno ter s tem neposredno maloti ne le vrednost knjižnice kot vzgojne ustanove, temveč tudi vrednost izposojene knjige, do katere ima bralec edini odnos kupca do posojene knjige. Knjižnica pa ni ne urad ne trgovina, čeprav ima po svojem načinu dela nekaj značilnosti tega in nekaj drugega.

Če bi pa hoteli zbuditi v obiskovalcu domačnost za vsako ceno, bi prav tako hudo grešili, kajti knjižnica ni klub, kjer se sestajajo obiskovalci na klopčiču ob črni kavi ter postanejo knjige samo zunanja dekoracija prostora, kakor sem videl nekaj podobnega pred leti v neki rajonski knjižnici, ki je bila opremljena z vso navlako togatega meščanskega salona polpretekle dobe. Kombinacijo ljudske knjižnice in kavarne kar prepustimo drugim, ki gledajo na knjižnico kot pridobitno podjetje in je knjiga sama pravzaprav samo sredstvo za privabljanje gostov, ne pa namen, zaradi katerega prihajajo obiskovalci v knjižnico, prim. dunajske libresse, kombinacije izposojevalnice in čitalnice s kavarno, imenovano expresso.

Ob našem ogledu se bomo ustavili prvenstveno samo ob tistem pohištvi, ki je posebej namenjeno za knjižnico. Ostalo pohištvo, ki je namenjeno predvsem zvišanju bralčevega udobja, se bo pa ravnalo po obče veljavnih pohištvenih standardih.

Za malo knjižnico potrebujemo : knjižne police (glede količine glej moj članek o prostoru), pisalno mizo s stolom za knjižničarja, stole in mizice za bralce, obešalniki za garderobo in pljuvalnik, pručico, karmise za zavese.

Za srednjo knjižnico pa potrebujemo razen istega pohištva še omarico za kartoteke (kataloge) in stojalo za časnike in časopise.

Najpomembnejši kos knjižničnega pohištva je knjižna omara ali stelaža. Kadar se uporablja knjižnični prostor razen za knjižnično delo še za kaj drugega, bomo uporabili knjižne omare, ki se dajo zapreti, sicer pa knjižne stelaže. Težnje, da bi tudi sicer uporabljali knjižne omare namesto stelaž, češ da so knjige boljše zavarovane pred prahom, izvirajo predvsem iz konzervativizma in pojmovanja domače knjižnice. V knjižnici omara razen v najnujnejših primerih nima mesta, ker samo zavaja k nemarnosti. Škodljiva je pa tudi za knjige, ker jim ne dovaja zadosti svežega zraka.

Knjižne stelaže (omare so istih izmer kakor knjižne stelaže, samo da so prirejene na zapiranje, zato o njih ne bom posebej govoril) so bodisi prosto stoječe ali pa obešene na zid ali v prostoru na posebne nosilce. Knjižna omara sestoji iz dveh elementov: nosilca (nosilnega okvirja) in iz knjižnih polic, ki so bodisi stalno ali premično vtrjene na nosilni konstrukciji. Višina knjižne stelaže je do 2,20 m od tal. Za obiskovalca je stelaža uporabna šele 50 cm od tal. Najvišja polica v stelaži naj ne bo nad 1,80 m od tal. Še pri tej višini moramo dati manjšim ljudem pručico, da dosežejo knjige brez napora. Če se bralec pri jemanju knjig iz police prevač stega, knjige namreč hudo trpe, ker jih bralec vleče na silo, navadno za hrbet iz police.

Upoštevajoč razne velikosti knjig, ne bomo delali vseh polic v stelaži enako velikih, temveč bomo namerili globlji polici za večje formate, ožje pa za srednji in mali format. Postavljamo pa knjige v stelaže tako, da pridejo veliki formati na spodnje police, na ostale pa drugi. V redkih primerih bomo sicer s tem kršili načelo abecednega postavljanja v strokah, ker je pa v ljudskih malih in srednjih knjižnicah le malo takšnih primerov, bralcev pri iskanju to ne bo kaj prida motilo. Zaradi varnosti postavimo na mestu, kjer bi knjiga večjega formata morala stati po abecednem zaporedju, opozorilni vložek z naslovom knjige in opozorilom, naj jo bralec poišče pri velikih formatih v spodnji polici. Uporabni globini polic sta: 25 cm za globoke in 20 cm za normalne formate. Razmak med policami pa mora biti tolikšen, da je nad knjigami vsaj še 1-2 cm zraka, ker se sicer knjige močno kvarijo in jih je težko jemati iz police. Če bomo imeli stelaže z vtrjenimi policami, bodo razmaki med velikimi policami 30 do 35 cm, pri drugih pa 25 cm.

Spodnji del, ki nam služi samo za odlaganje odvišnih izvodov ter ga zaradi tega konstruiramo zaprtega, če ga sploh ne opustimo, mora biti odmaknjen od

od tal vsaj 10 cm. Da bi ga uporabljali za postavljanje knjig, ki jih ogledujejo obiskovalci, ni primeren, ker bi morali pri njem bralci čepeti ali klečati.

Zaradi lažjega dostopa do knjig se je v zadnjem času začela pri stelažnih okvirjih vse bolj uveljavljati oblika zlomljenega trapeza namesto klasične ravne stranice. Ta oblika je ugodna tudi zaradi tega ker prihrani na materialu.

Kjer bomo uporabljali predvsem stene za zvrstitev knjižničnih stelaž, lahko zamenjamo stoječe polične elemente z obešenimi policami, ki so montirane bodisi na posebnih kovinskih nosilcih, vtrjenih v zidu, ali pa kar na kovinskih pračkah, na katerih leže police. Drugi način bomo uporabili predvsem tedaj, kadar imamo za knjižnico stalen prostor, posebno, če je neenakomernih oblik z dolbinami in pd. in nam ne kaže, da bi uporabljali standardizirane dolžine elementov /1 m/. Pri tem ne smemo pozabiti na ušesa pri policah, ki varujejo knjige, da ne padejo s police, ker nima okvirja.

O drugih delih knjižničnega pohištva pa prihodnjič.

Bogo Prigelj

Podoba 1.

MERE KNJIŽNE POLICE IN STELAŽE

